Ministerie van Justitie en Veiligheid

Directoraat-Generaal Politie en Veiligheidsregio's
Portefeuille Veiligheidsregio's, Crisisbeheersing en Meldkamer
Veiligheidsregio's en Crisisbeheersing

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
20 april 2026

Onze referentie
7515543

Bijlage(n)
2

nota

Voortgangsbrief modernisering staatsnoodrecht

1. Aanleiding

Tijdens het commissiedebat van 11 december 2025 heeft de Staatssecretaris van JenV de volgende toezegging gedaan: "*De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid zegt toe dat de Kamer begin '26 een voortgangsbrief ontvangt over de modernisering van het staatsnoodrecht. Daarin wordt in ieder geval meegenomen welke stappen al gezet zijn en welke stappen nog genomen moeten worden, de prioriteiten wat betreft dreigingsniveau daarbij en de in het verleden voorgenomen inzet van noodbevoegdheden uit de Vreemdelingenwet 2000*". De bijgevoegde voortgangsbrief geeft daar opvolging aan.

2. Gevraagd besluit

- Akkoord te gaan met de inhoud van de voortgangsbrief over de modernisering van het staatsnoodrecht (bijlage 1);
- Akkoord te gaan met agendering van deze brief in de Ministerraad van 12 juni via de CBJ (19 mei) en de RBJ (9 juni);

3. Kernpunten

- Als achtergrondinformatie wordt een algemene schets gegeven van de voorliggende interdepartementale moderniseringsopgave van het staatsnoodrecht.
- De bijgevoegde voortgangsbrief bevat een beschrijving van de waarborgen die bestaan tegen misbruik van staatsnoodrecht door de regering, biedt inzicht over de gang van zaken omtrent de voorgenomen inzet van noodbevoegdheden uit de Vreemdelingenwet 2000 in 2024 en geeft vervolgens per departement aan welke voortgang zij hebben geboekt.
- Eerdere brieven over de voortgang van de moderniseringsopgave zijn ook in de Ministerraad besproken. Voor agendering in de Ministerraad is voorgeschreven dat de voortgangsbrief via de Commissie voor Bestuur en Justitie (CBJ) en de Raad voor Bestuur en Justitie (RBJ) gaat.

4. Toelichting

4.1 Toelichting algemeen

In Nederland is na de Tweede Wereldoorlog het staatsnoodrecht zoals we dat nu kennen ontstaan. Dit zijn wetten en bepalingen die in 'buitengewone omstandigheden' verregaande bevoegdheden kunnen toekennen waarmee zelfs afgeweken kan worden van grondrechten.

Directoraat-Generaal Politie en Veiligheidsregio's
Portefeuille Veiligheidsregio's, Crisisbeheersing en Meldkamer
Veiligheidsregio's en Crisisbeheersing

Datum
20 april 2026

Onze referentie
7515543

Door de jaren heen heeft de ontwikkeling van het staatsnoodrecht versplinterd plaatsgevonden. Hierdoor is het staatsnoodrecht grotendeels verouderd en heeft het als systeem aan samenhang ingeboet. Om deze redenen heeft het kabinet (Rutte III)in 2018 een eerste stap gezet om het staatsnoodrecht te moderniseren.[1]

Rondom 2022 is deze moderniseringsopgave daadwerkelijk van start gegaan maar voortgang bleef ondanks inspanningen beperkt. De omvang, de complexiteit en de enorme impact die het toepassen van staatsnoodrecht kan hebben op de samenleving maakt dat veel tijd en afstemming nodig is om te komen tot zorgvuldige afwegingen en procedures.

- Omvang: ongeveer 70 wetten verspreid over vrijwel alle departementen;
- Complexiteit: de wetten moeten op drie aspecten worden herzien: 1 verouderde bepalingen, waarin verwijzingen achterhaald zijn en aangepast moeten worden; 2 inhoudelijk verouderde bepalingen, waarin het de vraag is of neergelegde bevoegdheden nog volstaan om het beoogde doel te bereiken; 3 het opvullen van leemtes, waarbij nieuwe bevoegdheden ontworpen moeten worden om leemtes op te vullen.
- Impact: middels het staatsnoodrecht kunnen grondrechten beperkt worden en kan hier zelfs van afgeweken worden.

Voorgaande kabinetten hebben door de jaren heen de Kamer meerdere malen per brief geïnformeerd over de voortgang.[2] Door het instellen van de avondklok tijdens de Coronaperiode, de activering van een deel van de Wet verplaatsing bevolking om te voorzien in opvang voor ontheemden uit Oekraïne en de voorgenomen asielnoodmaatregelen van het Kabinet Schoof, alsmede de toenemende geopolitieke spanningen en militaire en hybride dreiging is dit proces meer onder een vergrootglas komen te liggen.

4.2 Toelichting inhoud Voortgangsbrief modernisering staatsnoodrecht

De brief bevat een beschrijving van de waarborgen die bestaan tegen misbruik van staatsnoodrecht door de regering. Hoewel daar niet expliciet om wordt gevraagd, lijkt het, gelet op de nieuwe samenstelling van de Tweede Kamer en de zorgen die vanuit die Kamer waren geuit over die waarborgen, van belang de Kamer hierover te informeren. Vervolgens wordt inzicht geboden over de gang van zaken omtrent de voorgenomen inzet van noodbevoegdheden uit de Vreemdelingenwet 2000 in 2024. De brief geeft vervolgens per departement aan welke voortgang zij hebben geboekt.

4.3 Afstemming

De brief wordt op dit moment afgestemd in de Werkgroep modernisering staatsnoodrecht. De verwachting is dat de brief weinig wijzigingen zal ondervinden voor de CBJ omdat de betrokken departementen de passages over hun voortgang zelf hebben aangedragen. Mochten er belangrijke wijzigingen volgen, dan wordt u daarover geïnformeerd.

Omdat het van belang is dat ook de andere kabinetsleden op de hoogte zijn van deze brief, heeft het ministerie van Algemene Zaken verzocht om de brief langs de

[1] Kamerstukken 29 668 en 26 956, nr. 48 en Kamerstuk 29 668, nr. 67.
[2] Brief aan TK d.d. 10 oktober 2023 (Kamerstukken II 2023/24 29668, 26956 Nr. 70), en Brief aan TK d.d. 13 februari 2025 (Kamerstukken II 2024/25 29668 en 26956 Nr. 71).

Ministerraad te sturen. Eerdere brieven uit 2022 en 2023 over de voortgang van de moderniseringsopgave zijn ook in de Ministerraad besproken.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Bijlagen

1. Concept kamerbrief met bijlage aan de RvS
2. Concept Ministerraadformulier

Directoraat-Generaal Politie en Veiligheidsregio's
Portefeuille Veiligheidsregio's, Crisisbeheersing en Meldkamer
Veiligheidsregio's en Crisisbeheersing

Datum
20 april 2026

Onze referentie
7515543